

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม

อรวรรณ เกิดจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2557

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม

อรวรรณ เกิดจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2557

**The Participation of Local Community in Eco-Tourism Management at
Klongkon Mangrove Forest in Samutsongkhram Province**

Orawan Kerdjan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Tourism Management

Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University

2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดีจาก ดร.สุวันชัย หวนนากลาง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาที่มีประโยชน์กับงานวิจัย และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการท่านอื่น ๆ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศพร ภาระสกุล ที่ได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้สามารถเสร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชียง เกาซิด อาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถิติ ที่กรุณาสละเวลาให้คำชี้แนะ คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือ เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคลองโคน ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนคลองโคน และผู้ประกอบการโฮมสเตย์ และรีสอร์ท ได้แก่ บ้านไม้ชายเลนรีสอร์ท รวมทั้งคนในชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองโคน ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัยและตอบแบบสอบถามงานวิจัย

ในท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประวิทย์ เกิดจันทร์ คุณแม่อัญชลี ดุลยะสิทธิ์ ที่เลี้ยงดู สนับสนุนให้การศึกษาที่ดี และให้กำลังใจตลอดมา ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณ อัญชลี ศรีธัญรัตน์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีมาตลอด จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

อรวรรณ เกิดจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	7
2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรสงคราม ปี 2553-2556.....	11
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	16
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	24
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	35
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	38
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	42
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
2.9 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	55
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	56
3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล.....	56
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
3.3 เครื่องมือในการวิจัย.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4. ผลการศึกษา.....	63
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	63
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	70
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	115
5.2 ขอบเขตของการศึกษา.....	116
5.3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	116
5.4 สรุปผลการศึกษา.....	117
5.5 อภิปรายผลการศึกษา.....	124
5.6 ข้อเสนอแนะ.....	130
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	140
ก ภาพที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนคลองโคก.....	141
ข ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	147
ค แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	151
ง แบบสอบถาม.....	154
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	64
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ.....	70
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ.....	71
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	71
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอาชีพ.....	72
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	73
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน.....	73
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	74
4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	78
4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	79
4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	80
4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	82
4.14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	83
4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน “ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม”.....	84
4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	86
4.17 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	88
4.18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	89
4.19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.20 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	91
4.21 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	93
4.22 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	94
4.23 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นรายคู่ระหว่างรายได้ต่อเดือน.....	95
4.24 ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	96
4.25 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.26	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	99
4.27	ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	100
4.28	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงเพศ.....	102
4.29	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	103
4.30	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	104
4.31	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคโคน้ำ.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.32	ผลการทดสอบสมมติฐานของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนในท้องถิ่น.....	107
4.33	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอายุ.....	109
4.34	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระดับการศึกษา.....	110
4.35	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงอาชีพ.....	111
4.36	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงรายได้ต่อเดือน.....	112
4.37	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นรายคู่ระหว่างช่วงระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคน.....	113
5.1	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.2	แสดงจำนวนและร้อยละของคนในชุมชนท้องถิ่น ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามข้อมูลการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น.....	124

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แผนที่การเดินทาง ป่าชายเลนคลอง โคน จังหวัดสมุทรสงคราม.....	8
2.2 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	55